Barcelona glass, in Venetian style

Autor:
Data de publicació: 25-12-2014

La comunicació de Robert Jesse Charleston a les Journées Internationales du Verre (Damasc, 1964) va plantejar el dubte que alguns vidres venecians d'altres museus fossin catalans. El primer gran centre de producció documentat és, al 1334, el forn de vidre de Berenguer Xatart de la població rossellonesa dita oficialment: Palau de Vidre. La normativa acadèmica de la llengua francesa que adopta l'Estat francès hi ha introduït, només, guions: avui és, en francès, Palaude-Vidre.
A partir del segle XV i, sobretot, del XVI, que fou, segons Gudiol, el segle del "gran esclat per a la vidrieria catalana", els forns de vidre, que consumeixen una gran quantitat de llenya (barrella-salicorn), es localitzen a nombroses poblacions catalanes. (moltes d'elles amb el topònim Vall-vidrera - La foto és del museu del vidre de Vimbodí..)

El primer gran centre de producció documentat és, al 1334, el forn de vidre de Berenguer Xatart de la població rossellonesa anomenada oficialment: Palau de Vidre. La normativa acadèmica de la llengua francesa que adopta l'Estat francès hi ha introduït guions: avui és doncs, en francès, Palau-de-Vidre.
A partir del segle XV i, sobretot, del XVI, que fou, segons Gudiol, el segle del "gran esclat per a la vidrieria catalana", els forns de vidre, que consumeixen una gran quantitat de llenya (barrella-salicorn), es localitzen a nombroses poblacions catalanes. (moltes d'elles amb el topònim Vall-vidrera - La foto és del museu del vidre de Vimbodí..)

El 1956, la Hispanic Society de Nova York va publicar un llibre, amb 23 pàgines de làmines, d'Alice Wilson Fronthingham amb aquest títol: Barcelona glass in Venetian style (New York, Hispanic Notes & Monographs / The Hispanic Society of America, 1956). Matisada, feien seva la idea que la producció de vidres catalans als segles XVI i XVII era d'una altíssima qualitat, perfectament comparable a la coetània de Venècia / Murano.

Vint anys abans, i basant-se en les grans col·leccions de Macaya, d'Ametller i de Mateu, ho havia plantejat en termes semblants Josep Gudiol i Ricart a Els vidres catalans (Barcelona, Alpha, 1936).

El primer gran centre de producció documentat és, al 1334, el forn de vidre de Berenguer Xatart de la població rossellonesa dita oficialment: Palau de Vidre. La normativa acadèmica de la llengua francesa que adopta l'Estat francès hi ha introduït, només, guions: avui és, en francès, Palau-de-Vidre.

A partir del segle XV i, sobretot, del XVI, que fou, segons Gudiol, el segle del "gran esclat per a la vidrieria catalana", els forns de vidre, que consumeixen una gran quantitat de llenya (barrella i salicorn), es localitzen a nombroses poblacions catalanes (moltes d'elles amb el topònim Vall-vidrera).

Els més destacats serien: Palau de Vidre, Vilanova de la Fusina, Sant Vicenç dels Horts (Saint Gobain al 1890), Cervelló, Vallromanes, Vidreres, Vallbona, Vallvidrera, la Guàrdia de Montserrat, Mataró, Arenys de Mar (Philips 1939), Montcada, Cornellà de Llobregat, Vilafranca del Penedès, Almatret, Vimbodí. La ciutat de Barcelona en serà, a més d'un centre de producció, el centre comercial i el port d'exportació.

Al País Valencià, la producció també és important. Els forns de vidre es localitzarien a Busot, Biar, l'Olleria, Salines, Alzira. A Busot, per exemple, al XVIII, es produïen a l'any 80.000 peces de vidre (làmines planes, ampolles, porrons, vasos).

A tot Europa, a part de comprar vidre d'Orient (de Damasc, Alexandria), de Venècia i d'Anglaterra destinat al consum intern, les exportacions de vidres catalans són importants des del 1500. Segons el testimoni contemporani de la geografia de Pere Gil (el manuscrit, datable circa el 1600) “d'aquest vidre se'n carreguen caixes (al port de Barcelona) per a Castella, l'Índia, França, Itàlia i altres parts”.

L'hispanista txec Pavel Stepanek ha descobert que “al segle XVII s'importava (a Bohèmia) el vidre de Catalunya... és una cosa absolutament sorprenent” (www.radio.cz/print/es35357). Stepanek no coneix, pel que sembla, el llibre d'Alice Fronthingham ni els de Josep Gudiol.

Segons Gudiol, d'altra banda, les exportacions del vidre català anaren més lluny: “Amèrica es proveí, fins ben entrat el segle XIX, de productes de la indústria vidriera catalana.” Fins a la llibertat de comerç al darrer terç del XVIII, les exportacions es feien obligatòriament via Sevilla/Cadis, al port de l'Havana. Després, altres ports americans acolliren els productes de vidre catalans.

ALS MUSEUS DEL MÓN

Les millors col·leccions de vidre català són a terres catalanes. Es troben als museus d'art, d'arqueologia o d'arts decoratives de Peralada, Vic, Girona, Badalona, Barcelona, Sitges, Poblet, Tarragona. Des de 1993, un Museu del Vidre a Vimbodí (on hi ha notícia d'un forn al servei de Poblet el 1188).

Fora de Catalunya, alguns museus del món exhibeixen peces, en molts casos de gran categoria, de vidre català. Se'n coneixen alguns: Victoria and Albert Museum i British Museum de Londres, Musée de Cluny i Musée des Arts Decoratives de París, Kuntsgewerbem de Berlín, Museo Correr de Venècia, Museo del Vitro de Murano, Museu de les Arts Decoratives de Praga, Museo Vaticano de Roma, Museo Civico di Castel Nuovo de Nàpols, Hispanic Society i Brooklyn Museum de Nova York. Però, ben segur, la llista és incompleta.

Per Francesc Roca

La comunicació de Robert Jesse Charleston a les Journées Internationales du Verre (Damasc, 1964) va plantejar el dubte que alguns vidres venecians d'altres museus fossin catalans. En concret, inclou: Cecil Higgins Museum (Bedford), Wadsworth Collection (Hartford), The Corning Museum og Glass (Corning), la col·lecció Ernst Ascher (París), Gemeente Museum (la Haia), MOMA (Nova York), Toledo Museum (Toledo/Ohio), Yale University Art Gallery (Yale/New Haven), Museu d'Art Islàmic (el Caire), Museu Nacional (Damasc), Topkapi Saray (Istanbul) i la col·lecció Wolff (São Paolo).

Invenció del telescopi

Segons Simon Guilleuma, el telescopi va ser inventat pels Germans Roget (Girona, s. XVI) que, aprofitant l'alta qualitat

del vidre obtingut pels vidriers catalans, va tenir un paper cabdal en la invenció del telescopi.[1] "..els millors telescopis als que va tenir accés Galileu, eren els fets pels germans Roget de Girona.. segons el seu deixeble preferit GIROLAMO SIRTURI" [2] Formaven part d'una nissaga familiar de constructors d'instruments científics de la segona meitat del segle XVI. El precursor de la nissaga fou el pare de Joan, Pere Roget. Pere Roget tingué tres fills: Magí i Miquel, que s'establiren a Barcelona i Joan, que s'establí a Girona.[3]

Precursors

1.- Segons Simon Guilleuma a meitat del segle XIV a Barcelona ja es fabricaven lents per a vista cansada[8]

En el «Llibre dels oficis» corresponent als anys 1356 a 1558, que es conserva en l'Arxiu del Reial Patrimoni de Barcelona (Escrivania de ració del Rei, Registre d'Albarans, N. 859), en el foli 16 (1), Mateu Mercer, conseller i camarlenc del senyor Rei Pere Hi de Catalunya (IV d'Aragó) dit el Cerimoniós, entre altres compres que ha fet per encàrrec de son mestre «en los meses de Noembre del any de la nativitat de nostre senyor M.CCCLV, de Daembre et de janér del any deius scrit [1356]», consignà, en les ratlles 10 i 11, la compra d'ulleres en la forma següent: «ab. 1111. solidos que costaren unes ulleres de Vidre»; i al final de la mateixa pàgina diu: «Item que dona a .1. hom que el senyor rey trames a Muntpesler per uyeres de vidra»

2.- Hi ha un article a la revista de la Sociedad Astronómica de Barcelona, escrit per Eduard Fontserè i Riba, on diu que els guaites d'Alcudi a Mallorca ja feien servir algun tipus de vidre per veure de lluny a meitat del segle XIV (avui dia encara reben el mateix nom en català: allargavistes)[10]

"..Revolviendo libros olvidados, encuentro una cita notable, que parece indicar que a mediados del siglo XV los vigías de Mallorca empleaban para su profesión vidres de Largan vista.."

Segons en Miquel Llauradó, podria tractar-se d'un telescopi d'una sola lent convergent, semblant a l'Unilens de Baden Powel que consta d'una lent convergent fixada a la punta d'un bastó d'un metre escaig de llargària.

Referències

«Un estudi atribueix l'invent del telescopi a l'òptic gironí Joan Roget». Diari de Girona, 16 de setembre de 2008. [Consulta: 12 maig 2013].
Sirturi, Girolamo; Telescopium, pàg.25-26.(llatí) 19 de setembre del 2008. [Consulta: 12 de maig de 2013].
«Joan Roget». L'Enciclopèdia.cat. Barcelona: Grup Enciclopèdia Catalana.
«Who Invented the Telescope?» (en anglès). History Today, octubre de 2008. [Consulta: 12 de maig de 2013].
«El inventor del telescopio fue un español» (en castellà). El Mundo, 15 de setembre de 2008. [Consulta: 12 de maig de 2013].
«Ens podem atrevir a proposar Roget com un dels candidats a constructor del primer telescopi» (en català). Diari de Girona, 2 de novembre de 2008. [Consulta: 12 de maig de 2013].
«Notas bibliográficas. José M. Simón de Guilleuma» (Pdf) (en castellà). [Consulta: 12 de maig de 2013].
Simón de Guilleuma, Josep Maria. De l'ús de les ulleres en els països de la Confederació catalano-aragonesa en el segle XIV (pdf), 1923.
«Un estudioso avala la teoría de que el telescopio se inventó en Gerona y no en Holanda» (en castellà). Rtve.es, 17 de setembre de 2008. [Consulta: 12 de maig de 2013].

10. «books.google.es/books?id... Sociedad Astronómica de Barcelona - 1916 - Visualització de fragment - (en castellà). , 20 de setembre de 2009. [Consulta: 12 de maig de 2013].